

Din diñe «dinmi»?

Category: Kitapcy, Medisina, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Din diñe "dinmi"? DIN DIÑE «DINMI»?

Islendik dini ynanç jemgyýeti tertibe salmak, gündelik durmuşa gowy adam boljak bolma ülňülerini ýerleşdirmek, azda-kände adalaty berkarar etmek üçin ösdi, özgerdi, kämilleşdi. Hususanam ýekehudaýly dinler esasan jemgyýetdäki adalatsyzlyga garşı gozgalaña wekilçilik etdi.

Faraona garşı giden Musanyň obrazy Anadoly halk aýdymalarynyň temasy boldy.

Faraonlaryň gaýtalanma-uýgunlaşma mümkünçılıgi hemise göz gamaşdyryp geldi.

Jemgyýetçilik agalygyny gazanan dinlere uýgunlaşan ketdeler hut diniň özünü «ele salyp», dinleri öz agalyklarynyň serişdesine öwürmäge başlady.

Şol sebäpli günü güýçliň dini bilen garybyň dininiň arasynda hemise tapawut boldy.

Karl Marksýň «Din halklaryň tirýegidir» sözi köplenç diniň jemgyýetleri uklatmak, köşeşdirmek üçin aýdandygy öne sürülse-de, garyplaryň dinlere öz dert-aladalaryny egsiltmek üçin ýapyşandygyny aýdylypdy.

Marks dogry aýdýardы. Adalatsyz günü güýçlileriň guralyna öwrülen din düzgünü üýtgetmäge güýji bolmadık garyplar üçin elmydama «ylahy adalat» umydyna wekilçilik edip geldi.

Şol sanda döwletleriň merkezindäki dinden tapawutlanýan azatlykçy dini düşündirişleriň garyp-gasarlaryň, ezilenleriň tarapynda güýç tapmagy töänlik bolup bilermi?

Başqaça aýdanda, döwlet merkezinde ýowuzlaşan günü güýçlileriň

elini güýçlendirýän dini düşünje bilen garyp gatlaklaryň dini düşünjesi hemiše tapawutly bolup geldi.

Şonuň üçin günü güýcli öz bähbidine ýaraýan dini düşünjäni gatlaklaryň arasynda ornaşdyrmak üçin elinden gelenini etdi we dini adalatly, azat düşündirişlerini hemiše basyş astyna aldy. Bir mahalky Anadoly alawylygy bilen güýcli baglanyşyklary bolan Eýran shaýlygynyň arasynda dörän ullakan tapawut eýran shaýlygynyň günü güýçlileriň elinde gurala öwrülenliginden gelip çykmaýan bolsa, onda näme?

Anadoly alawylygy bilen umumylyklary bolan Eýran alawylygynyň (Ehli-Hak) Eýranda dowamly basyş görmegi töötänlik bolmasa gerek. Tähranda «bürenjegini talabalaýyk dakmandygy sebäpli» öldürilen 22 ýaşly ýaş gyz Mahsa Amini-de ýalňyşmasam Ehli-Hak jemgyýetindendi.

Eýranyň merkezinde barha agsaýan dini düşündiriş ýonekeý halkda erkinleşýär, şonuň üçinem basyşa uçraýar.

Şeýle ýagdaýa Watikanyň roluna seredenimizde-de gabat gelýärис.

Watikandan bir mysaly gürrüň bermek isleýärin.

Rim papasy Ioann Pawel II

Rim papasy Ioann aslynda Karol Ўozef Woýtyla atly polşalydy. Ol «Sowuk urşuň» iň gyzyşan ýyllarynda papalyga saýlanyp, katolik Polşany prawoslaw gegemoniýanyň golastyndaky «Gündogar blogyndan» goparyp almagy özüne maksat edindi.

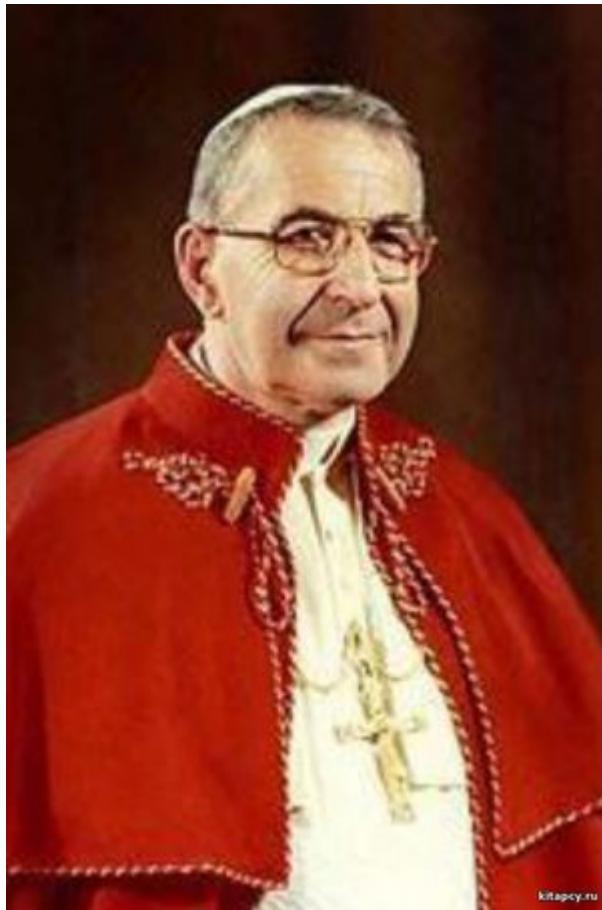
Hakykatdanam onuň döwründe Polşada häkimiýete we Sowet Soýuzyna garşı möwjän nägileligiň katolik agramy güýçlüdi.

Papanyň täsiri diňe Polşa bilenem çäklenmedi, Gündogar Germaniyada kapitalistik dünýä integrasiýalaşmak höweslerine meçew bermekde möhüm rol oýnady. Ýugoslawiýadaky katolik horwatlar ondan diýseň täsirlendi...

Ioann Pawel II-niň şol derejä beýgeldilşi dagy hasam tasin.

Aslynda 1978-nji ýylда papalyga Albino Luçani atly italýan popy saýlanypdy, däbe eýerip oňa Ioann Pawel I ady berildi, emma şondan 33 gün geçensoň otagynda öli halda üstünden baryldy.

«Ýüreagyrydan» öлendigi aýdylanam bolsa, zäherlenendigi anykdy. Üstesine sud-medisina ekspertizasyny geçirirmäge-de rugsat berilmeli.

Rim papasy Ioann Pawel I

Luçani (Ioann Pawel I) Demirgazyk Italiýada sosialistik tradisiýasy bilen tanalýan Murano şäherinde doglupdy, onuň kakasy möwsümlük aýna işçisi bolup işleýärdi.

Luçani Watikanda düýpli üýtgeşmeleri geçirmegiň zerurdygyny öňe sürýärdi, ol Sowet Soýuzy bilenem has ýygjam gatnaşyklary ýola goýmaga meýilliidi.

Ioann Pawel I-iň ölüminiň syry anyk belli bolmasa-da, onuň Watikanyň italýan banklaryndaky ummasyz uly baýlygyny ulanyp edilýän korrupsiýany yzarlandygyny we şeýdip hut Watikanyň öz içinde duşman barsyny gazanandygyny bilmeyän ýokdy.

Muňa Gündogar blogy bilen ýakynlaşma meýli-de goşulanda, hut Watikanyň içinden goldanan MRU (CIA) operasiýasy netijesinde ýok edilendigini magat bilse bolýardy.

Şol sebäpli Mehmet Ali Agjanyň Ioann Pawel II-niň jayna kast etmäge eden synanşygyna-da käbirleri tarapyndan Bolgariýanyň üsti bilen gurnalan sowet konrrazwedkasynyň jogaby hökmünde garalypdy..

Watikanyň dini bilen 70-80-nji ýyllarda Latyn Amerikasyndaky

diktaturalara garşy rewolýusionerleri goldan katolik poplaryň dininiň (meselem, «Azat boluş» teologiyasy) arasyndaky tapawudam diýseň täsin.

Watikan uzak wagtdan bări şol tapawudyň arasyny ýygymaga dyrjaşýar.

Argentinaly Horhe Mario Bergolýonyň 2013-nji ýylда papalyga saýlanyp Fransisk adyny almagy-da ýöne ýere däl bolsa gerek. Onuň Latyn Amerikada doglan papa we 70-nji ýyllarda Argentinada diktatura garşy urşan rewolýusionerleriň tarapyndaky iki popy alyp gaçyp, öldürdendigi hakda aýdylýar... Watikanyň syrtyny gorjalap başlaýaň welin, nämeler çykanok, şeýle dälmى?

Fransisk

Uzyn gepiň gysgasy, adamzat jemgyyetiniň oturymly durmuşa geçen döwründen bări dürli formalarda ýüze çykan dinler diňe «din» bolup galmadı. Din hemiše syýasat bilen gyzyklanyp geldi.

Häzir Eýrandaky molla režime we onuň jenaýatçy ahlak polisiýasyna-da, Türkىyede tarykatlaryň ýa-da «jemagatlaryň»

häkimiýet bilen guran ýeňillikli gatnaşyklaryna-da şol penjireden seretmeli bolýarys.

Bize «din» hökmünde hödürlesen, «kitaba görä toslanan» her düşündirişi adalat süzgүjinden geçip baha bermeli bolýarys.

Meniň özüm-ä «Garyplaryň Taňrysy» bürenjegini talabalaýyk dakynmandygy üçin ýaşajyk gyzyň öldürilmegini islemezmiňdiýyän. Halkyň daban azabynyň tarykatlara, «jemagatlara» sowrulmagyny-da, öz adyndan söz sözlän din adamlarynyň aňrybaş markaly gulluk awtoulaglarynda dünýäň hezilini görüp ýörmelerini-de...

Hakan GÜLSEWEN.

@gulsevenhakan

Şenbe, 24.09.2022 ý. Publisistika